

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **Ing. J. O.**, proti žalovanému: **Magistrát hl. m. Prahy**, se sídlem Mariánské nám. 2/2, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 4. 2021, č. j. 16 A 63/2019 - 29,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá**.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) se kasační stížností domáhal zrušení v záhlaví označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým městský soud:

- I. odmítl žalobu v části proti zastavení řízení o přestupku (výrok I. napadeného usnesení městského soudu) a

- II. zamítl žádost stěžovatele o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků (výrok II. napadeného usnesení městského soudu).

[2] Průběh řízení před správními orgány a následně před městským soudem byl následující. Úřad městské části Praha 4 (dále jen „správní orgán I. stupně“) usnesením ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. SZ P4/063430/17, R 599/2017 OKAT/Ziz, zastavil řízení o přestupku proti občanskému soužití, kterého se měl dopustit K. U., a odkázal stěžovatele jako poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody na občanskoprávní řízení. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 17. 7. 2019, č. j. MHMP 1439714/2019, zamítl jako nepřípustné v části, ve které se stěžovatel domáhal zrušení výroku o zastavení přestupkového řízení vedeného proti jiné osobě, a v části, ve které stěžovatel napadal výrok s odkazem na občanskoprávní řízení, rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.

[3] Žalovaný uzavřel, že stěžovatel je účastníkem přestupkového řízení pouze v části, která se týká jím uplatněného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení [§ 68 písm. b) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, dále jen „přestupkový zákon“]. Pouze v tomto rozsahu může uplatňovat práva účastníka řízení. Podle § 96 odst. 1 písm. b) přestupkového zákona může stěžovatel podat odvolání pouze proti výroku o nároku na náhradu škody. Proti výroku o vině, či výroku o zastavení přestupkového řízení proto, že skutek nebyl prokázán, odvolání podat nemůže. Proto v této části žalovaný odvolání zamítl jako nepřípustné. Co se týče výroku o náhradě škody, kterým byl stěžovatel odkázán na občanskoprávní řízení, k tomu žalovaný uvedl, že jelikož nebylo spáchání přestupku prokázáno, nemohl správní orgán I. stupně o jeho nároku rozhodnout a správně jej odkázal na občanskoprávní řízení.

II. Rozhodnutí městského soudu

[4] Stěžovatel napadl rozhodnutí žalovaného správní žalobou. V řízení u městského soudu požádal o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků. Městský soud jej následně přípisem ze dne 13. 1. 2021, č. j. 16 A 63/2019 - 19, vyzval k doložení jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrů, aby o jeho žádostech mohl náležitě rozhodnout.

[5] V reakci na zaslání potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech stěžovatele vydal městský soud nyní napadené usnesení, jehož výrokiem I. odmítl žalobu v části, kterou stěžovatel brojl proti zastavení přestupkového řízení, a výrokiem II. zamítl žádost žalobce o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků. Výrok o částečném odmítnutí žaloby odůvodnil městský soud odkazem na § 46 odst. 1 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), neboť v této části stěžovatel není aktivně procesně legitimovaný k podání žaloby. Poškozený může podat žalobu proti správnímu rozhodnutí o přestupku, avšak pouze v části týkající se výroku o náhradě škody. Městský soud uvedl, že v té části, kterou stěžovatel brojí proti výroku o vině obviněného z přestupku (za který je nutné považovat také výrok o zastavení řízení o přestupku), je nutné žalobu odmítnout, neboť byla podána osobou k tomu zjevně neoprávněnou. Výrok II. o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků odůvodnil městský soud jednak tím, že stěžovatel dostatečně neosvědčil své skutečné majetkové poměry (neuvedl žádné příjmy, pouze výdaje), a jednak také tím, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná. Výrok o náhradě škody je

pokračování

totiž vázán na výrok o vině. Bylo-li řízení o přestupku zastaveno, je vyloučeno, aby správní orgán vyhověl stěžovateli a uložil obviněnému v přestupkovém řízení nahradit stěžovateli (poškozenému) vzniklou škodu. Proti tomuto usnesení městského soudu (č. j. 16 A 63/2019 - 29) podal stěžovatel kasační stížnost.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[6] V kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že Česká republika je demokratický právní stát, ve kterém mají být všechny normativní akty přezkoumatelné a řádně odůvodněné. K tomu však v dané věci nedošlo, neboť nikdo nepřezkoumal otázku viny pachatele přestupku – pana K. U.. Proto se musel obrátit na soud. Jelikož není nikdo, kdo by za něj mohl podat odvolání proti vině, je nucen toto odvolání podat osobně. V opačném případě by nastala svévole správního úřadu, což by mohlo „pokrýt vinnu viníka.“ Dle stěžovatelových tvrzení došlo ve správním řízení k porušení práva na zákonného soudce – zpočátku totiž měla spis na starosti jedna osoba, poté bez jakéhokoli odůvodnění jej převzala jiná osoba, která vydala rozhodnutí. Ve správním řízení došlo také k porušení zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí.

[7] Dále uvedl, že mu městský soud neustanovil zástupce, současně však po něm požaduje velice odborné znalosti, což není schopen splnit. V řízení u městského soudu tak byly porušeny „nějaké právní principy, které se mají dodržovat;“ např. právo rovnosti stran, ale také (slovy stěžovatele) „princip podpory slabší strany“.

[8] Také v kasační stížnosti požádal stěžovatel o ustanovení zástupce a dodal, že přezkoumání viny viníka je pro něj prioritní, neboť pachatel (příp. jeho kamarád) obesílá stěžovatelovy potenciální zaměstnavatele s tím, že jej nemají zaměstnávat. Z toho důvodu se také obracel na soud. Je přesvědčen, že všechny důkazy jsou na jeho straně, neboť byl napaden a zraněn agresivním člověkem, který neváhal napadnout také jeho zástupce Mgr. V. – tento důkaz přitom nebyl vůbec vzat v potaz.

[9] Závěrem kasační stížnosti uvedl, že používat přepjatý formalismus, jehož důsledkem je sofistikované odůvodňování nespravedlnosti, je nepřijatelné. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnosti „vyhověl a uložil věc řádně projednat,“ tedy aby bylo zrušeno nejen rozhodnutí městského soudu, ale také rozhodnutí správních orgánů obou stupňů.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas a směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné.

[11] Při posuzování podmínek řízení se Nejvyšší správní soud zabýval povahou napadeného rozhodnutí městského soudu. Toto rozhodnutí je totiž atypicky částečně rozhodnutím, kterým se řízení končí, a částečně také rozhodnutím procesní povahy. Městský soud totiž jediným rozhodnutím částečně žalobu odmítl (výrok I. napadeného usnesení) a v části rozhodoval o procesních otázkách (výrok II. napadeného usnesení týkající se žádosti o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků). Kasační stížností však stěžovatel napadl usnesení městského soudu jako celek, tj. brojil jak proti

částečnému odmítnutí žaloby, tak i proti neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků.

[12] Povaha napadených výroků však zakládá odlišné podmínky řízení o kasační stížnosti u Nejvyššího správního soudu. Ty jsou odlišné právě v závislosti na tom, zda kasační stížnost směřuje proti konečnému rozhodnutí městského soudu o odmítnutí žaloby, anebo proti výroku o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Zatímco u kasační stížnosti směřující proti konečnému rozhodnutí ve věci (odmítnutí žaloby) je podmínkou řízení mj. povinné zastoupení advokátem (viz § 105 odst. 2 s. ř. s.) a splnění poplatkové povinnosti [§ 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů], u kasační stížnosti směřující proti rozhodnutí o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků poplatková povinnost nevzniká (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Stejně tak se neuplatní podmínka povinného zastoupení, neboť rozhodnutí o žádosti o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků je procesním rozhodnutím, které slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu (viz citované usnesení rozšířeného senátu).

[13] Z uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 23. 6. 2021, č. j. 5 As 152/2021 - 15, vyloučil kasační stížnost proti výroku II. usnesení městského soudu ze dne 14. 4. 2021, č. j. 16 A 63/2019 - 29, k samostatnému projednání – v této části je řízení o kasační stížnosti stěžovatele vedeno pod sp. zn. 5 As 213/2021. V další části tohoto rozsudku tak Nejvyšší správní soud přezkoumával závěry městského soudu o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků v řízení u městského soudu.

[14] Před samotným věcným posouzením uvedených otázek však Nejvyšší správní soud připomíná, že stěžovatel požádal o ustanovení zástupce také pro řízení o kasační stížnosti. Přestože se v této části podmínka povinného zastoupení advokátem neuplatní (viz výše citované usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 196/2014 - 19), stěžovatel může o jeho ustanovení požádat.

[15] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Z citovaného ustanovení vyplývá, že navrhovateli lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[16] Pokud jde o předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, ty upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle první věty tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[17] Pro účely posouzení, zda stěžovatel tuto podmínku splňuje, tak Nejvyšší správní soud musel zkoumat jeho majetkovou a sociální situaci. Zdejší soud proto stěžovatele standardně vyzval k vyplnění formuláře „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělečných poměrech“, které mu zaslal přípisem ze dne 4. 6. 2021, č. j. 5 As 152/2021 - 5. Stěžovatel

pokračování

zaslaný formulář vyplnil a doručil jej zpět zdejšímu soudu. V tomto formuláři uvedl, že bydlí v družstevním bytě se svou matkou, která je v invalidním důchodu. Jeho náklady na bydlení tvoří výdaje na elektřinu a nájem v částce 6 514 Kč měsíčně, na stravování vynakládá takovou částku, „*kteřá mu zbude po zaplacení nutných výdajů*.“ Je nezaměstnaný, vedený jako uchazeč o zaměstnání na Úřadu práce. Ve vyplněném potvrzení však neuvedl jediný příjem.

[18] Nejvyšší správní soud připomíná, že povinnost doložit majetkové poměry za účelem posouzení a rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. o návrhu na ustanovení zástupce je na účastníkovi řízení (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS). Neúplnost tvrzení účastníka ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje vyhovění žádosti (viz např. rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, č. 1962/2010 Sb. NSS).

[19] V daném případě stěžovatel neuvedl, z čeho konkrétně hradí náklady, které specifikoval ve vyplněném formuláři. Ohledně svých příjmů neuvedl vůbec nic. Uvedl pouze, že je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání (k tomu doložil průkaz uchazeče o zaměstnání). Nespecifikoval, zda pobírá podporu v nezaměstnanosti, která se se zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání za splnění zákonem stanovených podmínek zpravidla pojí, a v jaké výši. Z vyplněného formuláře je přitom evidentní, že nějakými finančními prostředky disponovat musí, neboť sám přiznal, že na stravu vynakládá tolik, „*kolik mu po zaplacení nutných výdajů zbude*“.

[20] K tomu Nejvyšší správní soud poznamenává, že správní spis obsahuje tři plné moci, které stěžovatel udělil třem různým advokátům pro zastupování v předcházejícím řízení – jedná se o plnou moc ze dne 10. 7. 2017 udělenou advokátovi JUDr. Jiřímu Burešovi, plnou moc ze dne 6. 2. 2019 udělenou advokátovi Mgr. Jaroslavu Markovi a plnou moc ze dne 27. 2. 2019 udělenou advokátovi Mgr. Liboru Vincencovi. Stěžovatel přitom neozřejmil, z jakých důvodů nyní advokáta hradit z vlastních zdrojů nemůže, když v předcházejícím řízení oslovil advokáty celkem tři. Nevysvětlil ani to, zda se od té doby jeho majetková situace určitým způsobem nezměnila. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že shledal stěžovatelem vyplněný formulář nevěrohodným – stěžovatel tak Nejvyššímu správnímu soudu znemožnil posoudit jeho skutečnou majetkovou situaci. Jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proto musel Nejvyšší správní soud zamítnout (výrok I. tohoto rozsudku).

[21] Jak již však bylo uvedeno výše, absence zastoupení advokátem zdejšímu soudu nebrání věcně přezkoumat závěry městského soudu o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce.

[22] Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[23] Podstatou kasační stížnosti je otázka, zda stěžovatel má být v řízení u městského soudu osvobozen od povinnosti platit soudní poplatek (resp. zda jeho neosvobozením došlo k odepření přístupu k soudu) a zda nezbytně potřebuje k hájení svých práv v řízení před městským soudem zástupce.

[24] Pokud jde o první ze dvou výše uvedených otázek, tj. osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud připomíná, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. je pro osvobození od soudních poplatků nutné splnění následujících podmínek: i) výslovná žádost účastníka; ii) nemajetnost a iii) návrh není zjevně neúspěšný.

[25] Městský soud odůvodnil výrok II. napadeného usnesení tím, že stěžovatel neuvedl k výzvě soudu žádné příjmy, pouze výdaje. Stejně jako zdejšímu soudu i městskému soudu sdělil, že je nezaměstnaný, přičemž jeho matka, se kterou sdílí společnou domácnost, může z invalidního důchodu hradit pouze SIPO. Městský soud tedy uzavřel, že stěžovatel neosvědčil své skutečné majetkové poměry (specifikoval pouze výdaje, nikoli příjmy) a podmínky pro osvobození od soudních poplatků nesplnil. Současně dodal, že jeho žaloba zjevně nemůže být úspěšná, neboť není-li výrok o vině, nemůže správní orgán rozhodovat o náhradě škody poškozeného v přestupkovém řízení. Z těchto důvodů zamítl jak žádost o osvobození od soudních poplatků, tak i žádost o ustanovení zástupce.

[26] Se závěry městského soudu se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje. Stejně jako v řízení o kasační stížnosti, ani v řízení o žalobě stěžovatel specifikoval pouze své výdaje, nikoli příjmy. Také městskému soudu znemožnil posoudit jeho skutečnou majetkovou situaci. Městský soud proto zcela správně jeho žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl.

[27] Jelikož je podmínkou pro ustanovení zástupce splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků (viz § 35 odst. 10 s. ř. s.), avšak stěžovatel podmínky pro osvobození nesplnil, nemohl městský soud vyhovět ani návrhu na ustanovení zástupce.

[28] Nad rámec již uvedeného Nejvyšší správní soud dodává, že závěrem o zjevné neúspěšnosti podané žaloby, který městský soud uvedl jako druhý důvod pro neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce, se zdejší soud nezabýval, neboť by tím předjímal rozhodnutí o podané žalobě v té části, ve které nebyla odmítnuta.

V. Závěr a náklady řízení

[29] Nejvyšší správní soud kasačním námitkám nepřisvědčil, kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl.

[30] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první ve spojení s § 120 s. ř. s.; úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti v tomto řízení nevznikly, proto mu Nejvyšší správní soud, byť by mu právo na náhradu nákladů řízení svědčilo, náhradu nákladů nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 12. srpna 2021

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu